

מסורת הש"ס

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית

כו.

עין משפט
גזר מצוה

לד א מיי פ"א מהל
מענות הלכה טו
[ו]טויע' א"ח סימן תקע
טקיף י"א:

א ב מיי פ"ו מהלכות
המקדש הלכה א סמג
עין קצט:

ג ב מיי שם הלכה ב:
ד ג מיי שם הלכה ג:
ה ד מיי שם הלכה ו:
ו ה מיי שם הלכה ז:
ז ו ח מיי שם הלכה ח:
ט (מיי שם הלכה ט):

י ז מיי פ"ה מהלכות
מענות הלכה ז סמג
עין מד"ג טור א"ח
סימן תקמט:

(א) יומא פ"ז (ב) [א] סוטה ת.
ע"פ פ"ש"ן. (ג) ירושלמי
ל"ג, ד' (ד) מגילה כ"ג, (ה) יומא
ד"ג; (ו) [ע"ג], (ז) פ"ד
ה"ל, (ח) [דף כ"ז];
(ט) [לקמן כ"ג]; (י) [לקמן
כ"ז]; (יא) [לקמן כ"ז];
(יב) [לקמן כ"ז]; (יג) [לקמן
כ"ז]; (יד) [לקמן כ"ז];
(טו) [לקמן כ"ז].

אלה נפש שצעה. ממוך שחמוד צו נומן לחם לכל צער (מהלים
קלו) נאה להאמר על השבע: **דאצי גוצר.** שם אדם או ממוקס:
דשכיה צבו. יין ושכרות ופשעי ולא יאמרו הלל:

הדרן עלך סדר תעניות אלו

בשלושה פרקים. צמוסף.
מפרש בצמרא א:

נעילה שערים. מפורש בצרכות
ירושלמי צפרק תפלת השחר' אימתי
נעילה יש אומרים נעילת שערי מקדש
וי"א נעילת שערי שמים שנועלים
אותו לעת ערב צמר תפלה. ונהוגין
היו להתפלל תפלת נעילה בכל
תעניתם כדרך שמתפללין ציוה"פ:
אלו הן מעמדות. המתענין מתפללין
בצרייהם שיתקבל צרון קרבן אחיהם
כלקמין: **לפי שנאמר** או **אם בני**
ישראל וגו'. שהתמיד צא מן השקלים
של כל ישראל ואי אפשר שיהו כל
ישראל עומדין על גבי קרבנם ומינו
מעמדות להיות בצמוקום: **נצאים**
הראשונים. שמואל ודוד בצמרא:

מפרש: על כל משמרה. ארבעה
ועשרים משמרות של כהנים היו
ושמואל ודוד תיקנום ועל כל משמר
היה מעמד צירושלים שקצועין
ועומדין צעיר ועומדין על קרבן
אחיהם ולבד אלו הרים צירושלים
היו מעמדות בכל עיר שישאל
נחלקו לכ"ד מעמדות כנגד ארבעה
ועשרים משמרות כדנתיא בצרייהם
של מ"ט מדות והיינו דתנן היה
מעמד צירושלים כהנים ליום
וישראלים: **כהנים וגוים.** של משמר
היו עולים (א) צירושלים כהנים
לעבודה וגוים לשיר. ומכל המעמדות
היו קצועין צירושלים לעמוד על
קרבן אחיהם: **והשאר** היו מפנסין
לצרייהם. ומתפללין על קרבן
אחיהם שיתקבל צרון ומתענין
ומזילין ספר תורה ציוס תעניתם:
וקורין צמעשה בראשית. ובצמרא:
מפרש טעמא: **ציוס הראשון.** של
צבוע: קורין בראשית כו'. פרשה
ראשונה ופרשת יהי רקיע לפי שאין
צפרשת בראשית לבדה ט' פוקסי:
כדי קריאת כהן לוי ישראל וכן כולן:
בשש וטולא הארץ עד ויכולו. לפי
שצפרשת טולא הארץ אין זה אלא
שמונה פוקסים לפיכך אומר ויכולו:
פרשה גדולה. שצפרשיות הללו קורין אותה בשנים כגון
פרשה ראשונה של בראשית יש זה חמשה
פוקסים היו קורין אותה בשנים כדאמרין בצמרא:
יהי רקיע באלה יקו בשנים שיש זה ה' פוקסים. ציוס
השלישי יקו באלה שאין זה אלא ה' פוקסים ויהי מאורות
שנים שיש זה ו' פוקסים: **וקורין אופה על פיהן.** כל אחד
בפני עצמו. וזהו המעמד שיש בו היידין על פיהם. פרשה
צנעילה ליכא:
לבד יום שיש בו הלל אין צו מעמד (א) שחריש (ב) שאין
להן פנאי לעשות מעמדם שקורין אה הלל ומפני הלל
היו דוחין את המעמד: **קרבן מוסף.** יום שיש בו קרבן
מוסף צירושלים אין (א) מעמד צנעילה צירושלים.
וכל שכן בצמחה הסמוכה למוסף לפי שהיו טרודין
בצמוסף יומא יותר מתמיד שהוא אחד אין לך מוסף
בלא שמי בהמות ולא היה להם פנאי ללל שהכהנים
של מעמד טרודים בצמחה היו טרודים לחטוב עלים
ולשחזר מים ודוהא אפי' מעמד דנעילה: **קרבן עצים.**
בצמרא מפרש כגון אחד מט' זמנים. ואותו יום שהיה
בו קרבן עצים אפילו לא היה צו מוסף היה נדחה מעמד
של מנחה מפני קרבן עצים מפני שקרבן עצים קודם
למנחה ודוהא מעמד הסמוך לו [ולא] של נעילה:
כך היה רבי יהושע דורש קרבן מוסף אין (א) צמחה.
ומעמא מפרש בצמרא: **זמן עלוי כהנים והעם.**
שמתנדבים עצים: **שעשה.** באלו ה' זמנים היו
הכהנים והעם מתנדבים להציא עצים והיו מקריבים
קרבן אותו היום אפילו היו עצים הרבה למערכת
היו אלו מקריבין באלו תשעה זמנים: **צני ארז**
היה יודע. שחטבו צני הגולה הם חמילדי
באלה זמנים לבד ארז חמילדי צני דוד. ארז חמילדי
צני דוד. מנפסת דוד המלך: סגאה צני צנימין
תואו צני יהודה צני גונצי עליו ובני קוצעי קאיעות
העשר בתשעה באב (א) בשבעה עשר בתמוז
צטבט שצו צני פרעוש שניה. ובצמרא

תורה אור השלם

1. צו את בני ישראל
ואמרת אליהם את קרבני
לחמי לאש ריח ניחודי
תשמרו לזקקרב לי
במדבר כ"ב

הגהות הב"ח

(א) תרגי' כל יום שיש בו
הלל אין בו מעמד בשחריש
כדי אין בו צנעילה כד
אין בו צנעילה כד
בו צמחה כד ל"ל וכן
בצמור: (ב) שם צניו כד
צני זמא. צ"פ ש"א חתא:
(ג) רש"י ד"ה כהנים כד
היו עולים לירושלים
כהנים כד על קרבן אחיהם
והשאר היו כד צניו
וה"ל: (ד) ד"ה כל יום כד
אין בו מעמד בשחריש
אותו וכו' אחיהם ביום שיש
בו הלל: (ה) ד"ה קרבן כד
אין בו מעמד צנעילה כד
שואל אחד דאין לך מוסף:
(ו) ד"ה כן היה כד אין בו
צמחה: (ז) ד"ה צני ארז
כד כאלה צניו ושפוק
להם עצים כד צני דוד ארז
כך שמר ומשכט יחודה
היה לל' וזיבת שמואל
נמקח:

רבינו חננאל

בשלושה פרקים בשנה
הכהנים נוטאים את כפיהם
כו.

רבינו גרושום

דשכחא ביה שכרות. ולא
מצי מכווני לאחר אכלה.
הדרן עלך סדר תעניות
בשלושה פרקים כו.
בתעניות ובמעמדות. ודאי
מעמדות הן בכל יום, אלא
לכך חשב פרק בפני
עצמו, ודאי כל ישראל הן
אלא של אותו משמר,
ובתעניות של כל ישראל.

א אלא על נפש שבעה וכרס מלאה אינו והא
רב פפא איקלע לבי כנישתא דאבי גובר
וגור תענית וירדו להם גשמים עד הצות
ואמר הלל ואחר כך אכלו ושמו שאני בני
מחוזא דשכחיה בהו שכרות:

הדרן עלך סדר תעניות אלו

בשלושה (א) פרקים בשנה כהנים נושאין
את כפיהן ארבע פעמים ביום
בשחרית בצמוסף במנחה ובנעילת שערים
בתעניות ובמעמדות וביום הכפורים אלו
הן מעמדות לפי שנאמר י צו את בני ישראל
את קרבני לחמי ו כד יהאך (א) קרבנו של
אדם קרב והוא אינו עומד על גביו התקינו
נביאים הראשונים עשרים וארבעה משמרות

על כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים של כהנים של לויים ושל
ישראלים: הגיע זמן המשמר לעלות כהנים ולויים עולים לירושלים וישאל
שבאותו משמר מתכנסין לעריהן וקוראין במעשה בראשית (א) ר ואנשי המעמד
היו מתענין ארבעה ימים בשבוע מיום ב' ועד יום חמישי ולא היו מתענין
ערב שבת מפני כבוד השבת ולא באחד בשבת כדי שלא יצאו ממנוחה
ועונג ליגיעה ותענית וימותו (א) ביום הראשון בראשית ויהי רקיע בשני
יהי רקיע ויקו המים בשלישי יקו המים ויהי מאורות ברביעי יהי מאורות
וישרצו המים בחמישי ישרצו המים ותוצא הארץ בששי ותוצא הארץ
ויכלו השמים פרשה גדולה קורין אותה בשנים והקטנה ביחיד בשחרית
בצמוסף ובמנחה נכנסין וקורין על פיהן כקורין את שמע ערב שבת במנחה
לא היו נכנסין מפני כבוד השבת: כל יום שיש בו הלל אין (א) מעמד
בשחרית קרבן מוסף אין בנעילה קרבן עצים אין במנחה דברי ר' עקיבא
אמר לו בן עזאי (א) כך היה רבי יהושע שונה קרבן מוסף אין במנחה קרבן
עצים אין בנעילה חזר רבי עקיבא להיות שונה כבן עזאי (א) זמן עצי כהנים
והעם תשעה באחד בניסן בני ארז בני יהודה בעשרים בתמוז בני דוד
בן יהודה בחמשה באב בני פרעוש בן יהודה בשבעה בני בני יונדב בן
רכב בעשרה בני סגאה בני בנימון בחמשה עשר בני בני (א) ותואו בן יהודה
ועמאם כהנים ולויים וכל מי שמטה בשכבו ובני גונצי עליו ובני קוצעי
קאיעות בעשרים בני בני פחת מואב בן יהודה בעשרים באלול בני עדין בן
יהודה באחד בטבת שבו בני פרעוש שניה באחד בטבת לא היה בו מעמד
שהיה בו הלל וקרבן מוסף וקרבן עצים המשנה דברים אירעו את אבותינו
בשבעה עשר בתמוז וחמשה בתשעה באב (א) בשבעה עשר בתמוז
גשתברו

שאני בני מחוזא דשכחיה בהו שכרות. ולהי אזי אומרים הלל
הגדול קודם שאכלו וישמו וצפוקי דזמרה נוהגין לומר
שחרית ודווקא צפוקי דזמרה קודם התפלה אצל צענת תפלה אין
אומרים אותו אלא נפש שבעה וכרס מלאה:

הדרן עלך סדר תעניות אלו

בבב יום שיש בו הלל אין בו
מעמד שחרית. פי' דהיינו
מנוכה דשאר יום טוב לא משכחת
לה בלא קרבן מוסף:

קרבן מוסף אין בו נעילה.

פירוש יום שקרבין צו
מוסף אין צו נעילה לפי שטרודין הם
בצמוסף ואין להם פנאי לומר נעילה:
קרבן עצים אין בו מנחה.
משום דעד המנחה היו
טרודים צקרבן העצים אצל יש צו
נעילה לכל כן לא היו מואחרים
עד שעת נעילה דלאמר צן עזאי
כן היה וכו':

מנחה

שירי עמוד קודם.
אין גרעו מחליף. אם
נקליף אף צדיק ח"ו אין
גרעו מחליף. אם מה
שלל יולד צן ממוזו א"י
אם יפול לא יקום. לכך
נאמר ארז. כדכתיב (משלי
כד) כי שבע צדיק וקם
(דברים כ"ב ט). אף צדיק
ח"ו אין עושה פירות.
שזולל צדקו ובע"ז ואין
לו מלק עשירות. א"י שאין
מאכלין אותו פרי מעלתו.
לכך נאמר חמר. כדכתיב
מני קרל אחיראל (ישעיה
ג) אמו צדיק כי טוב כי
פרי מעלליהם אכלו (ב"ב
טט). מבניהו מן הקרקע
טפח. דמדיל וממוז'ע"ג
ללא הניח שום גרופת
(ט"ט). סדן. שכתב נקליף
פסח אחת ובל (ט"ט).
בבתולת השקמה. שלא
נקלטה מעולם (ט"ט). מן
הפקק ולמעלה. והוא
הקצב שאלה הקנה פקוק
וסמא (ברכות כח).
לפי שאין גרעו מחליף.
אם יניח ממנו מן לקלקע
הואיל ונקליף כדאשאו (ב"ב
טט). ואמר אבינו מלכנו
וגו'. וכשלא שבעת תפלה
אזי. והכופי עליה מני יום
ציוס וקבעט לימי התשובה
(סדר ש"י פ"ט קפ).
הדרן עלך סדר תעניות
אלו

בתעניות. של גשמים יומא
(י"ג). ובמעמדות. ארבעה
ימים בכל שבת שמשמר משמר
שאלה מתכנסין בעריהן
ומתענין וקורין צמעשה
בשלושה כדאמרין במסמא
תענית והעם משקטין
ותעניות ומעמדות מו אית
כצו מוסף. ומשקטין הכי
קאמר כהנים וטאין את
כפיהן כל זמן שמתפללין
ואפילו צמחה. לפי שאלה
פרקים הללו מעניות הם
ואין שכרות במנחה. אצל
שאר ימות השנה אין
שאלות פסית צמחה. ויש
מון ארבע פעמים ציוס
(ט"ט). והוא אינו עומד
על גביו. שמתיר להקריב
לי צמועדו. הוא שומן
אם אינו עומד על גביו
(מגילה ג). על כל משמר
ומשמר היה מעמד.
שאלן ועומדין בעזרה
שבעת המידות וכן שוחין
כל ישראל לעמוד על קרבן
דמתי עממו להקריב לי
צמועדו שהיא שמייתים
עליו שבעת הקרבנות (תויבין
ט"ט). זמן עצי כהנים
והדעם. שכל ימי מעשה
קבעו להם חמילדי להתנדב
עצם אחרי (עילי י"ב).

שמונה פוקסים לפיכך אומר ויכולו:
פרשה גדולה. שצפרשיות הללו קורין אותה בשנים כגון
פרשה ראשונה של בראשית יש זה חמשה
פוקסים היו קורין אותה בשנים כדאמרין בצמרא:
יהי רקיע באלה יקו בשנים שיש זה ה' פוקסים. ציוס
השלישי יקו באלה שאין זה אלא ה' פוקסים ויהי מאורות
שנים שיש זה ו' פוקסים: **וקורין אופה על פיהן.** כל אחד
בפני עצמו. וזהו המעמד שיש בו היידין על פיהם. פרשה
צנעילה ליכא:
לבד יום שיש בו הלל אין צו מעמד (א) שחריש (ב) שאין
להן פנאי לעשות מעמדם שקורין אה הלל ומפני הלל
היו דוחין את המעמד: **קרבן מוסף.** יום שיש בו קרבן
מוסף צירושלים אין (א) מעמד צנעילה צירושלים.
וכל שכן בצמחה הסמוכה למוסף לפי שהיו טרודין
בצמוסף יומא יותר מתמיד שהוא אחד אין לך מוסף
בלא שמי בהמות ולא היה להם פנאי ללל שהכהנים
של מעמד טרודים בצמחה היו טרודים לחטוב עלים
ולשחזר מים ודוהא אפי' מעמד דנעילה: **קרבן עצים.**
בצמרא מפרש כגון אחד מט' זמנים. ואותו יום שהיה
בו קרבן עצים אפילו לא היה צו מוסף היה נדחה מעמד
של מנחה מפני קרבן עצים מפני שקרבן עצים קודם
למנחה ודוהא מעמד הסמוך לו [ולא] של נעילה:
כך היה רבי יהושע דורש קרבן מוסף אין (א) צמחה.
ומעמא מפרש בצמרא: **זמן עלוי כהנים והעם.**
שמתנדבים עצים: **שעשה.** באלו ה' זמנים היו
הכהנים והעם מתנדבים להציא עצים והיו מקריבים
קרבן אותו היום אפילו היו עצים הרבה למערכת
היו אלו מקריבין באלו תשעה זמנים: **צני ארז**
היה יודע. שחטבו צני הגולה הם חמילדי
באלה זמנים לבד ארז חמילדי צני דוד. ארז חמילדי
צני דוד. מנפסת דוד המלך: סגאה צני צנימין
תואו צני יהודה צני גונצי עליו ובני קוצעי קאיעות
העשר בתשעה באב (א) בשבעה עשר בתמוז
צטבט שצו צני פרעוש שניה. ובצמרא

עם ולהביא למערכת, וכשמגיע זמן מצילין אותן ומצילין אותן ביום שיש
אין גרעו מחליף. אם נקליף אף צדיק ח"ו אין גרעו מחליף. אם מה שלל יולד צן ממוזו א"י אם יפול לא יקום. לכך נאמר ארז. כדכתיב (משלי כד) כי שבע צדיק וקם (דברים כ"ב ט). אף צדיק ח"ו אין עושה פירות. שזולל צדקו ובע"ז ואין לו מלק עשירות. לכך נאמר חמר. כדכתיב מני קרל אחיראל (ישעיה ג) אמו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם אכלו (ב"ב טט). מבניהו מן הקרקע טפח. דמדיל וממוז'ע"ג ללא הניח שום גרופת (ט"ט). סדן. שכתב נקליף פסח אחת ובל (ט"ט). בבתולת השקמה. שלא נקלטה מעולם (ט"ט). מן הפקק ולמעלה. והוא הקצב שאלה הקנה פקוק וסמא (ברכות כח). לפי שאין גרעו מחליף. אם יניח ממנו מן לקלקע הואיל ונקליף כדאשאו (ב"ב טט). ואמר אבינו מלכנו וגו'. וכשלא שבעת תפלה אזי. והכופי עליה מני יום ציוס וקבעט לימי התשובה (סדר ש"י פ"ט קפ). הדרן עלך סדר תעניות אלו

בתעניות. של גשמים יומא (י"ג). ובמעמדות. ארבעה ימים בכל שבת שמשמר משמר שאלה מתכנסין בעריהן ומתענין וקורין צמעשה בשלושה כדאמרין במסמא תענית והעם משקטין ותעניות והעם משקטין ותעניות ומעמדות מו אית כצו מוסף. ומשקטין הכי קאמר כהנים וטאין את כפיהן כל זמן שמתפללין ואפילו צמחה. לפי שאלה פרקים הללו מעניות הם ואין שכרות במנחה. אצל שאר ימות השנה אין שאלות פסית צמחה. ויש מון ארבע פעמים ציוס (ט"ט). והוא אינו עומד על גביו. שמתיר להקריב לי צמועדו. הוא שומן אם אינו עומד על גביו (מגילה ג). על כל משמר ומשמר היה מעמד שאלן ועומדין בעזרה שבעת המידות וכן שוחין כל ישראל לעמוד על קרבן דמתי עממו להקריב לי צמועדו שהיא שמייתים עליו שבעת הקרבנות (תויבין ט"ט). זמן עצי כהנים והדעם. שכל ימי מעשה קבעו להם חמילדי להתנדב עצם אחרי (עילי י"ב).

בשלושה פרקים בשנה כהנים נושאין את כפיהן ארבע פעמים ביום בשחרית בצמוסף במנחה ובנעילת שערים בתעניות ובמעמדות וביום הכפורים אלו הן מעמדות לפי שנאמר י צו את בני ישראל את קרבני לחמי ו כד יהאך (א) קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו התקינו נביאים הראשונים עשרים וארבעה משמרות על כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים של כהנים של לויים ושל ישראלים: הגיע זמן המשמר לעלות כהנים ולויים עולים לירושלים וישאל שבאותו משמר מתכנסין לעריהן וקוראין במעשה בראשית (א) ר ואנשי המעמד היו מתענין ארבעה ימים בשבוע מיום ב' ועד יום חמישי ולא היו מתענין ערב שבת מפני כבוד השבת ולא באחד בשבת כדי שלא יצאו ממנוחה ועונג ליגיעה ותענית וימותו (א) ביום הראשון בראשית ויהי רקיע בשני יהי רקיע ויקו המים בשלישי יקו המים ותוצא הארץ בששי ותוצא הארץ ויכלו השמים פרשה גדולה קורין אותה בשנים והקטנה ביחיד בשחרית בצמוסף ובמנחה נכנסין וקורין על פיהן כקורין את שמע ערב שבת במנחה לא היו נכנסין מפני כבוד השבת: כל יום שיש בו הלל אין (א) מעמד בשחרית קרבן מוסף אין בנעילה קרבן עצים אין במנחה דברי ר' עקיבא אמר לו בן עזאי (א) כך היה רבי יהושע שונה קרבן מוסף אין במנחה קרבן עצים אין בנעילה חזר רבי עקיבא להיות שונה כבן עזאי (א) זמן עצי כהנים והעם תשעה באחד בניסן בני ארז בני יהודה בעשרים בתמוז בני דוד בן יהודה בחמשה באב בני פרעוש בן יהודה בשבעה בני בני יונדב בן רכב בעשרה בני סגאה בני בנימון בחמשה עשר בני בני (א) ותואו בן יהודה ועמאם כהנים ולויים וכל מי שמטה בשכבו ובני גונצי עליו ובני קוצעי קאיעות בעשרים בני בני פחת מואב בן יהודה בעשרים באלול בני עדין בן יהודה באחד בטבת שבו בני פרעוש שניה באחד בטבת לא היה בו מעמד שהיה בו הלל וקרבן מוסף וקרבן עצים המשנה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז וחמשה בתשעה באב (א) בשבעה עשר בתמוז גשתברו